mulier instituut

Monitoring Sportakkoord
Start lokale akkoorden

Marieke Reitsma

Hugo van der Poel

Monitoring Sportakkoord
Start lokale sportakkoorden

Met steun van het ministerie van VWS

Marieke Reitsma
Hugo van der Poel

© Mulier Instituut
Utrecht, mei 2019

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	**5**
1.1	Monitoring Sportakkoord	5
1.2	Lokale en regionale sportakkoorden	6
1.3	Leeswijzer	7
2.	**Aanvragen ondersteuning lokale en regionale sportakkoorden**	**8**
2.1	Aanvragen voor sportformateur	9
2.2	Aanvragen voor uitvoeringsbudget	11
2.3	Interactieve kaart lokale en regionale sportakkoorden	12
3.	**De lokale en regionale sportakkoorden**	**14**
Bijlage 1: lijst van gemeenten		**16**
Bijlage 2: aanvragen door gemeenten voor een sportformateur en uitvoeringsbudget naar provincie		**18**
Bijlage 3: beschrijving van opzet en inhoud van de 4 beschikbare akkoorden		**19**

1. Inleiding

Het ministerie van VWS, NOC*NSF en VSG hebben 28 juni 2018 het Nationaal Sportakkoord ondertekend. Het akkoord heeft als doel dat iedereen in Nederland nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport kan hebben. De Rijksoverheid trekt jaarlijks ruim 400 miljoen[1] euro voor het sportakkoord uit, maar ook alle betrokken partijen bij het akkoord leveren een bijdrage.

Het sportakkoord kent zes deelakkoorden. Dit zijn:

1. Inclusief sporten en bewegen
2. Duurzame sportinfrastructuur
3. Vitale sport- en beweegaanbieders
4. Positieve sportcultuur
5. Van jongs af aan vaardig in bewegen
6. Topsport inspireert (dit deelakkoord krijgt in de loop van 2019 vorm en loopt mee met de olympische cyclus).

Elk deelakkoord is ondertekend door partijen die op het betreffende thema inspanningen gaan leveren. In de maanden na ondertekening hebben de partijen in werkgroepen verdere invulling aan de deelakkoorden gegeven en nagedacht over de wijze van implementatie. Het uitgangspunt hierbij is ‘samenwerken, verbinden en versterken’. De ambitie is uitgesproken om zo min mogelijk nieuwe dingen op te zetten en zoveel mogelijk gebruik te maken van wat er al is.

De implementatie van het akkoord verloopt langs drie lijnen:

1. Nationale lijn
2. Lokale lijn
3. Sportlijn

In de nationale lijn wordt ingezet op de kennisdeling, borging en validatie, met als doel het realiseren van doorbraken in vraagstukken of gedrag. De sportlijn richt zich op het verhogen van de kwaliteit en kwantiteit van (vrijwillig) kader en verenigingsondersteuning voor sportaanbieders. NOC*NSF stelt hiervoor sportadviseurs aan. Sporttakoverstijgend denken is een belangrijk uitgangspunt. De lokale lijn focust op het breder verankeren en duurzaam versterken van sport en bewegen als doel en middel in de samenleving. Met nieuwe samenwerkingsverbanden op lokaal (of regionaal) niveau moet met gezamenlijke inzet, budgetten en energie aan gedeelde ambities worden gewerkt.

1.1 Monitoring Sportakkoord

De monitoring van het sportakkoord kent drie onderdelen.

Het eerste deel is ‘inspanningen in beeld’ en betreft halfjaarlijkse rapportages, waarmee de gepleegde inspanningen en voortgang in de implementatie van het Sportakkoord in beeld worden gebracht. Deze voortgangsrapportages worden door VWS gebruikt voor de verantwoording in de Tweede Kamer. Onderdeel

[1] Hiervan is 240 miljoen bestemd voor twee subsidieregelingen (SPUK en BOSA) die het wegvallen van de btw-regeling moeten compenseren. De resterende 160 miljoen is het ‘reguliere’ budget van VWS voor sport, waarvan ongeveer 130 miljoen is bestemd voor topsport, BRC en kennisbeleid/internationale zaken. Het ‘vrije’ budget voor de drie lijnen in het Sportakkoord (zie hierna) is ongeveer 30 miljoen.

van de reeks voortgangsrapportages is de Monitor Sportakkoord 2020, die bij het Algemeen Overleg 2020 zal worden ingebracht, en waarmee de startsituatie in beeld wordt gebracht, zowel qua proces, als inhoudelijk.

Het tweede onderdeel van de monitoring is het inhoudelijke deel, het 'sportlandschap op de foto', waarbij de nadruk ligt op het volgen van indicatoren. In termen van het MAPE-model geven de indicatoren de stand van zaken weer wat betreft de ontplooide Activiteiten en beleidsPrestaties, en waar mogelijk beleidsEffecten. Bij die Effecten moet dan vooral gedacht worden aan ervaren effecten, tevredenheidsmetingen e.d.

Het derde onderdeel van de monitoring is functioneel voor het 'lerend beleid'. De bedoeling is dat gedurende de uitvoering van het Nationaal Akkoord en de lokale/regionale akkoorden regelmatig de vraag op tafel komt of de gestelde doelen en ambities nog actueel en goed zijn, en of het goede wordt gedaan om de beoogde doelen te bereiken. De monitoring moet bijdragen aan het leren van de uitvoering van het beleid en tijdige bijsturing mogelijk maken.

De monitoring vindt idealiter niet alleen plaats op nationaal niveau, maar eveneens op lokaal/regionaal niveau en bevordert ook op dat niveau lerend beleid. Aangezien de lokale akkoorden de lokale situatie, vraagstukken, ambities en mogelijkheden reflecteren, zal de lokale monitoring, zowel procesmatig als inhoudelijk, niet een één-op-één afspiegeling of uitwerking zijn van de landelijke monitoring. Niet alleen in de uitvoering van het Sportakkoord, maar ook in de monitoring van het Sportakkoord zal de afstemming tussen de landelijke lijn, de lokale/regionale lijn en de sportlijn derhalve een uitdaging vormen.

Voor de diverse vormen van monitoring in de verschillende lijnen wordt een consortium gevormd, met daar in elk geval in vertegenwoordigd de drie beleidspartners (NOC*NSF, VSG en VWS) en de kennisinstellingen (RIVM, KCS, SCP en Mulier Instituut).

Het Mulier Instituut stelt de voortgangsrapportages samen, met inbreng van en in samenwerking met de consortiumpartners. Deze rapportage is de eerste voortgangsrapportage, die alleen betrekking heeft op de eerste stappen die zijn gezet in de lokale lijn. Deze rapportage brengt de cijfers bijeen met betrekking tot de eerste ronde aanvragen in het kader van de ondersteuningsregeling voor lokale sportakkoorden. De gegevens zijn aangeleverd door de VSG.

1.2 Lokale en regionale sportakkoorden

Via de lokale lijn worden gemeenten gestimuleerd om lokale (dat kan ook zijn: regionale) sportakkoorden op te stellen. De lokale akkoorden worden idealiter ondertekend door verschillende lokale partijen, zowel van binnen als buiten de sport. Een lokaal sportakkoord is volgens het ministerie van VWS 'een set aan afspraken tussen gemeenten, sportaanbieders en maatschappelijke partners, en eventueel bedrijven en fondsen'. De maatschappelijke partners zijn bijvoorbeeld partijen uit onderwijs, welzijn, zorg of cultuur. De akkoorden moeten een visie en onderbouwing hebben en moeten aanzetten tot uitvoering, lokale samenwerking en verbinding. De ambities uit het Nationaal Sportakkoord (de zes deelakkoorden) vormen een bron van inspiratie, maar zijn niet dwingend voor de lokale akkoorden. Gemeenten kunnen desgewenst samen met andere gemeenten optrekken en een regionaal sportakkoord opstellen.

Om de lokale akkoorden vorm te geven, kunnen gemeenten aanspraak maken op ondersteuning vanuit het Rijk. Er zijn twee mogelijkheden van ondersteuning:

1. Ondersteuning voor de inzet van een sportformateur

Gemeenten die nog geen lokaal sportakkoord hebben, maar dit wel willen opstellen, kunnen budget aanvragen om een sportformateur aan te stellen. Deze sportformateur moet optreden als

procesbegeleider bij de totstandkoming van een lokaal akkoord. Het is zijn taak om verschillende partijen aan tafel te krijgen en het gesprek over de invulling van een lokaal sportakkoord te faciliteren. De sportformateur stelt vervolgens samen met de lokale partijen het akkoord op. Het budget voor de sportformateur is eenmalig 15.000 euro. Bij de aanvraag moeten gemeenten een intentieverklaring voor een sportakkoord aanleveren, die ondertekend moet zijn door het college van B en W en minstens drie sport- en beweegaanbieders. Gemeenten die werken aan een regionaal akkoord kunnen de budgetten voor de sportformateur bundelen en gezamenlijk één formateur aanstellen.

2. Budget voor de uitvoering van een lokaal sportakkoord

Na de totstandkoming van een lokaal sportakkoord hebben gemeenten de mogelijkheid een uitvoeringsbudget aan te vragen, om aan de ambities uit het akkoord te gaan werken. De hoogte van het uitvoeringsbudget is gekoppeld aan het inwonertal van de gemeente en varieert tussen 10.000 en 200.000 euro. Bij de aanvraag van het uitvoeringsbudget moeten gemeenten een intentieverklaring en het afgesloten sportakkoord aanleveren. Gemeenten die bij de start van de regeling al een lokaal (of regionaal) sportakkoord hebben, kunnen direct aanspraak maken op het uitvoeringsbudget.

Gemeenten dienen het budget aan te vragen bij de VSG. De aanvraagprocedure voor de budgetten verloopt in een halfjaarlijkse circulaire en is in april 2019 gestart. In april en november 2019 en april en november 2020 kunnen gemeenten een aanvraag voor een sportformateur of uitvoeringsbudget doen, die in respectievelijk mei of december van dat jaar worden toegekend. De laatste mogelijkheid tot budgetaanvraag is november 2020. De ondersteuningsregeling loopt tot 2021.

1.3 Leeswijzer

Het Mulier Instituut zal gedurende de looptijd van de ondersteuningsperiode bij lokale sportakkoorden de voortgang in de lokale sportakkoorden volgen. In deze eerste voortgangsrapportage wordt de stand van zaken na de eerste circulaire (meicirculaire) weergegeven. In hoofdstuk 2 wordt gerapporteerd over de ingediende aanvragen voor sportformateurs en uitvoeringbudgetten. In hoofdstuk 3 wordt een beeld geschetst van de eerste afgesloten lokale en regionale sportakkoorden.

De volgende voortgangsrapportage verschijnt in november 2019. Behalve een actualisatie van de ontwikkelingen in de lokale lijn zal die rapportage ook ingaan op de ontwikkelingen in de nationale en de sportlijn.

2. Aanvragen ondersteuning lokale en regionale sportakkoorden

In tabellen 2.1 en 2.2 zijn de ondersteuningsaanvragen door gemeenten in de eerste aanvraagperiode (meicirculaire) weergegeven. In de tabellen worden uitsplitsingen naar VSG-regio en gemeentegrootte gemaakt. In bijlage 1 is de volledige lijst te vinden van gemeenten die een aanvraag hebben ingediend.

155 van de 355 Nederlandse gemeenten hebben een aanvraag voor een sportformateur ingediend. In Regio Oost zijn, zowel in absolute aantallen als in verhouding tot het aantal gemeenten, de meeste aanvragen ingediend (56 aanvragen, 53% van de gemeenten in Regio Oost; tabel 2.1). De meeste aanvragen zijn in verhouding gedaan door gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (61%; tabel 2.2). Veertien van de 155 gemeenten die een aanvraag voor een sportformateur hebben ingediend, maken deel uit van een samenwerkingsverband waarbinnen een regionaal sportakkoord wordt opgesteld (niet in tabel).

De VSG organiseert kick-off bijeenkomsten voor sportformateurs (drie in mei en twee in juni 2019, en nog een of twee na de zomer), waarbij telkenmale ongeveer 20 sportformateurs aanwezig zijn. De bijeenkomsten duren een dag, waarbij met de sportformateurs inzet en opzet van het nationale akkoord en de lokale akkoorden worden besproken. Er wordt ingegaan op zaken als het te doorlopen stappenplan, maken ‘startfoto’, gebruik van inspiratiekaart en betrekken van lokale partijen. De sportformateurs wordt gevraagd een keer deel te nemen aan een intervisiebijeenkomst en een slotbijeenkomst, en bij oplevering van het lokale akkoord een evaluatieformulier in te vullen.

Negentien van de 355 Nederlandse gemeenten hebben een aanvraag voor uitvoeringsbudget ingediend. Deze negentien gemeenten beschikken al over een sportakkoord. In Regio Zuid zijn de meeste aanvragen ingediend (14 aanvragen, door 13% van de gemeenten in Regio Zuid; tabel 2.1). 181 van de 355 gemeenten hebben nog geen enkele aanvraag in het kader van de ondersteuningsregeling lokale sportakkoorden ingediend.

Tabel 2.1 Aanvragen ondersteuningsregeling lokale sportakkoorden door alle Nederlandse gemeenten en per VSG-regio (in absolute aantallen en procenten)

	Totaal		VSG-regio							
			Regio Noord (n=43)		Regio Oost (n=106)		Regio Zuid (n=106)		Regio West (n=100)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Aanvraag sportformateur	155	44	17	40	56	53	39	37	43	43
Aanvraag uitvoeringsbudget	19	5	-	-	2	2	14	13	3	3
Geen aanvraag	181	51	26	60	48	45	53	50	54	54

Bron: VSG, 2019; CBS, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel 2.2 Aanvragen ondersteuningsregeling lokale sportakkoorden door alle Nederlandse gemeenten en naar gemeentegrootte (in absolute aantallen en procenten)

	Totaal		Tot 20.000 inwoners (n=81)		20.000-50.000 inwoners (n=189)		50.000-100.000 inwoners (n=54)		Meer dan 100.000 inwoners (n=31)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Aanvraag sportformateur	155	44	22	27	86	46	28	52	19	61
Aanvraag uitvoeringsbudget	19	5	1	1	9	5	3	6	6	19
Geen aanvraag	181	51	58	72	94	50	23	43	6	19

Bron: VSG, 2019; CBS, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In tabel 2.3 is zichtbaar hoeveel inwoners in een gemeente wonen waar lokale inspanningen rondom het sportakkoord plaatsvinden (ofwel door het aanstellen van een sportformateur, ofwel door het uitvoeren van een lokaal of regionaal sportakkoord). De 155 gemeenten die een sportformateur gaan aanstellen (44% van de Nederlandse gemeenten, zie tabel 2.1), vertegenwoordigen samen 8,0 miljoen Nederlanders (46% van de bevolking; zie tabel 2.3). Voor de negentien gemeenten die een aanvraag voor uitvoeringsbudget hebben gedaan (5% van de gemeenten), geldt dat ze samen 3,3 miljoen Nederlanders vertegenwoordigen (19% van de bevolking). De 181 gemeenten die geen aanvraag hebben ingediend (51% van de gemeenten) vertegenwoordigen samen 6,0 miljoen inwoners (35% van de bevolking). Iets minder dan de helft van alle Nederlandse gemeenten heeft dus een aanvraag ingediend (49%), maar die gemeenten vertegenwoordigen samen wel bijna tweederde van de Nederlandse bevolking (65%). Dit verschil komt vooral doordat een aantal zeer grote gemeenten al een uitvoeringsbudget heeft aangevraagd, waardoor het percentage inwoners dat wordt vertegenwoordigd hoog ligt.

Tabel 2.3 Aanvragen ondersteuningsregeling lokale sportakkoorden naar dekkingsgraad Nederlandse bevolking (in absolute aantallen en procenten)

		Dekkingsgraad Nederlandse bevolking*	
	Aantal gemeenten (n=355)	Inwoners	% van bevolking
Aanvraag sportformateur	155	8,0 miljoen	46
Aanvraag uitvoeringsbudget	19	3,3 miljoen	19
Geen aanvraag	181	6,0 miljoen	35

* De Nederlandse bevolking telt 17,3 miljoen inwoners op 1 januari 2019 (CBS, 2019).
Bron: VSG, 2019; CBS, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In de paragrafen 2.1 en 2.2 wordt verder ingegaan op de kenmerken van gemeenten die een aanvraag voor een sportformateur of uitvoeringsbudget hebben gedaan.

2.1 Aanvragen voor sportformateur

In tabel 2.4 zijn de kenmerken zichtbaar van gemeenten die een aanvraag voor een sportformateur hebben ingediend. Een uitsplitsing naar provincie is te vinden in bijlage 2.

Veertien gemeenten die een aanvraag voor een formateur hebben gedaan, willen in samenwerking met andere gemeenten een regionaal sportakkoord opstellen. Dit zijn:

- Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk **(Gelderland-Noord-Oost)**
- Alphen-Chaam, Baarle Nassau **(West-Brabant)**, Gilze en Rijen **(Hart van Brabant)**
- Den Helder, Hollands Kroon, Schagen (**Hollands-Noorden)**

Door gemeenten in de VSG-regio's Gelderland-Noord-Oost en Twente zijn de meeste aanvragen gedaan (beide 13). In de regio Gelderland-Noord-Oost zijn acht van de dertien aanvragen gedaan door gemeenten die samenwerken aan een regionaal akkoord. Ook in de VSG-regio's Utrecht en Hollands-Midden zijn veel aanvragen gedaan. In de provincies Gelderland en Zuid-Holland, de twee grootste Nederlandse provincies, zijn 56 aanvragen gedaan, samen goed voor meer dan een derde van het totaal (niet in figuur, zie bijlage 2). In de regio Zeeland zijn slechts twee aanvragen gedaan. Dit komt doordat elf Zeeuwse gemeenten al beschikken over een (regionaal) sportakkoord, en daarom de fase met een sportformateur overslaan en direct aan de slag gaan met een uitvoeringsbudget (zie paragraaf 2.2). In de regio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek is slechts één aanvraag gedaan (Almere respectievelijk Hilversum) en in de regio's Zaanstreek-Waterland en Midden-Limburg is geen enkele aanvraag gedaan.

Tabel 2.4 Aanvragen voor een sportformateur door gemeenten naar gemeentegrootte en VSG-regio (basis is gemeenten met aanvraag voor sportformateur; in absolute aantallen, n=155)*

		Aanvragen			Aanvragen	
Gemeente-grootte	Tot 20.000 inwoners	22	(81)			
	20.000-50.000 inwoners	86	(189)			
	50.000-100.000 inwoners	28	(54)			
	Meer dan 100.000 inwoners	19	(31)			
VSG-regio 1	Regio Noord	17	(43)			
	Regio Oost	56	(106)			
	Regio Zuid	39	(106)			
	Regio West	43	(100)			
VSG-regio 2	Gelderland-Noord-Oost	13	(23)	Zuid-Oost-Brabant	6	(21)
	Twente	13	(14)	Haaglanden	5	(8)
	Utrecht	11	(25)	Kennemerland	5	(9)
	Hollands-Midden	10	(21)	Zuid-Holland-Zuid	5	(10)
	Gelderland-Midden	8	(14)	Fryslân	4	(18)
	Rotterdam Rijnmond	8	(15)	Noord-Oost-Brabant	4	(16)
	Zuid-Limburg	8	(16)	IJsselland	3	(10)
	Drenthe	7	(13)	Amsterdam	2	(6)
	Gelderland-Zuid	7	(14)	Zeeland	2	(13)
	Hollands-Noorden	7	(18)	Flevoland	1	(6)
	Limburg-Noord	7	(8)	Gooi en Vechtstreek	1	(7)
	Groningen	6	(12)	Zaanstreek-Waterland	0	(6)
	Hart van Brabant	6	(9)	Midden-Limburg	0	(7)
	West-Brabant	6	(16)			

* Tussen haakjes staat het aantal totaalaantal gemeenten in de categorie.

Bron: VSG, 2019; CBS, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

2.2 Aanvragen voor uitvoeringsbudget

In tabel 2.5 zijn de kenmerken zichtbaar van gemeenten die een aanvraag voor uitvoeringsbudget hebben gedaan. Een uitsplitsing naar provincie is te vinden in bijlage 2.

Negentien gemeenten hebben uitvoeringsbudget aangevraagd. Zij gaan aan de slag met de uitvoering van ambities en doelstellingen die zij hebben opgetekend in een lokaal of regionaal sportakkoord. Onder deze gemeenten zijn de G5-gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Eindhoven. De andere gemeente in de groep met meer dan 100.000 inwoners is Breda. In de G5 worden *Living Labs* opgezet, leeromgevingen waar innovaties op het gebied van sport en bewegen in de 'echte' wereld getest en verbeterd worden, met als doel dat de rest van de gemeenten hiervan uiteindelijk kan meeprofiteren.

Daarnaast zijn elf van de negentien aanvragen gedaan door Zeeuwse gemeenten (VSG-regio Zeeland/ Zuid). Dit komt omdat al in maart 2019 een Zeeuws Sportakkoord is getekend door dertien gemeenten in Zeeland (zie ook hoofdstuk 3). Elf van die dertien gemeenten hebben nu direct in de eerste circulaire een uitvoeringsbudget aangevraagd.

Naast de elf Zeeuwse gemeenten en de zes grote gemeenten, hebben de gemeenten Kampen (Overijssel) en Meierijstad (Noord-Brabant) een aanvraag voor een uitvoeringsbudget gedaan.

Tabel 2.5 Aanvragen voor uitvoeringsbudget door gemeenten naar gemeentegrootte en VSG-regio (basis is gemeenten met aanvraag voor uitvoeringsbudget; in absolute aantallen, n=19)*

		Aanvragen	
Gemeentegrootte	Tot 20.000 inwoners	1	(81)
	20.000-50.000 inwoners	9	(189)
	50.000-100.000 inwoners	3	(54)
	Meer dan 100.000 inwoners	6	(31)
VSG-regio 1	Regio Noord	0	(43)
	Regio Oost	2	(106)
	Regio Zuid	14	(106)
	Regio West	3	(100)
VSG-regio 2	Zeeland	11	(13)
	Amsterdam	1	(6)
	Haaglanden	1	(8)
	IJsselland	1	(10)
	Noord-Oost-Brabant	1	(16)
	Rotterdam Rijnmond	1	(15)
	Utrecht	1	(25)
	West-Brabant	1	(16)
	Zuid-Oost-Brabant	1	(21)

* Tussen haakjes staat het aantal totaalaantal gemeenten in de categorie.

Bron: VSG, 2019; CBS, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

JOGG-gemeenten

Tot slot is gekeken of gemeenten die een aanvraag hebben gedaan vaker JOGG-gemeente dan niet-JOGG-gemeente zijn (niet in tabel). Van de 151 Nederlandse JOGG-gemeenten, hebben 65 gemeenten een aanvraag voor een sportformateur en hebben acht gemeenten een aanvraag voor een uitvoeringsbudget

ingediend. Het lijkt er niet op dat gemeenten die JOGG-gemeente zijn, veel actiever zijn met de aanvraag en uitvoer van een lokaal sportakkoord.

2.3 Interactieve kaart lokale en regionale sportakkoorden

RIVM heeft een interactieve kaart ontwikkeld die de lokale inspanningen rondom het sportakkoord weergeeft (afbeelding 2.1). In het kader van de monitoring van het sportakkoord zorgen RIVM en VSG dat de kaart steeds actueel is en actief wordt ontsloten.

Op de kaart is in groen zichtbaar dat een groot deel van de samenwerkende Zeeuwse gemeenten een uitvoeringsbudget heeft aangevraagd, als vervolg op hun reeds afgesloten Zeeuws sportakkoord (zie ook paragraaf 2.2). Daarnaast is te zien dat een redelijk groot deel van Nederland geel is gekleurd en dus een aanvraag voor een sportformateur heeft ingediend. De verspreiding over het land is vrij regelmatig, zoals ook uit tabel 2.1 blijkt. Wel lijkt een aantal specifieke gebieden wat achter te blijven (witte gebieden), zoals de VSG-regio's Midden-Limburg, Flevoland en IJsselland (zie ook tabel 2.4) en delen van de provincies Gelderland, Noord-Holland en Friesland. Tot slot zijn de samenwerkingsverbanden zichtbaar: de gestreepte gemeenten gaan samen een regionaal sportakkoord afsluiten of hebben dat al gedaan (zie ook paragraaf 2.1).

Afbeelding 2.1 Weergave van interactieve kaart lokale en regionale sportakkoorden

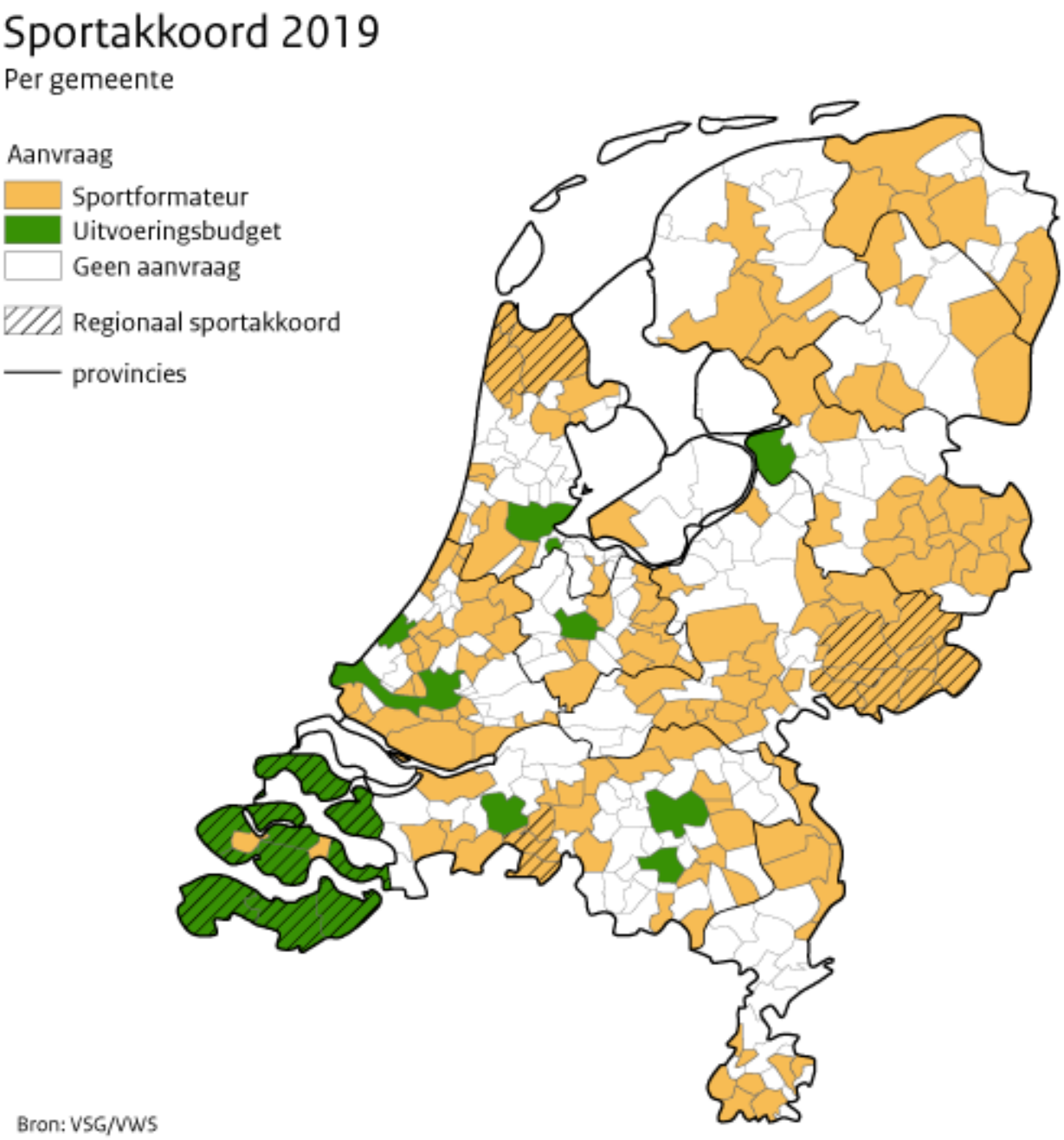

* De kaart is ontwikkeld door RIVM. De weergave in deze rapportage is niet interactief. De interactieve en actuele kaart is te vinden via https://www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart/beleid-gemeente-wijk-en-buurt#node-sportakkoord-gemeente.

3. De lokale en regionale sportakkoorden

De (volgende) voortgangsrapportages over de lokale sportakkoorden zullen, naast een kwantitatieve weergave van de ontwikkelingen, ingaan op de inhoud van de afgesloten akkoorden. Het doel is om inzicht te krijgen in de thema's, ambities en doelstellingen die gemeenten in de akkoorden benoemen, de acties die worden ondernomen om de ambities te realiseren, de diversiteit aan partijen die de akkoorden ondertekenen en de mate waarin aandacht is voor monitoring en borging van de voorgenomen activiteiten.

Negentien gemeenten beschikken in mei 2019 over een lokaal of regionaal sportakkoord en hebben uitvoeringsbudget aangevraagd om het akkoord te implementeren. Voor deze rapportage zijn vier sportakkoorden gedeeld met het Mulier Instituut: van de gemeenten Breda, Kampen en Meierijstad en het Zeeuws sportakkoord (een regionaal akkoord van een samenwerkingsverband van 13 gemeenten). Op basis van dit aantal akkoorden is het niet mogelijk om een algemeen beeld van de lokale sportakkoorden te vormen of om de hiervoor genoemde inzichten te verschaffen. Hier moet worden volstaan met het noemen van enkele punten die opvallen bij lezing van de eerste vier akkoorden. In bijlage 3 is een korte beschrijving van de vier beschikbare akkoorden te vinden.

Opzet akkoorden

De lengte van de vier akkoorden varieert tussen de twee en 41 pagina's. Het akkoord van Breda vormt qua opzet een uitzondering, met één pagina tekst en één pagina ondertekening door partners. In de tekst gaan de partners kort in op de ambities van de stad en ze benoemen op hoofdlijnen waaraan ze zich committeren door ondertekening van het akkoord. Het akkoord van Meierijstad is beknopt met zestien pagina's. Na een korte inleiding worden drie ambities met bijbehorende actielijnen en concrete acties en beslispunten geïntroduceerd. Het stuk eindigt met een redelijk specifieke financiële uitwerking. De akkoorden van Zeeland en Kampen zijn groter opgezet en beginnen met een weergave van landelijke trends, lokale ontwikkelingen en cijfers. Beide akkoorden volgen de deelthema's van het Nationale Sportakkoord, en geven per thema de lokale ambities, doelstellingen en aanpak weer. In het akkoord van Kampen worden in de aanpak redelijk concrete activiteiten benoemd. Bij het Zeeuwse sportakkoord is minder sprake van concrete acties gekoppeld aan de doelstellingen en ambities. Beide akkoorden hebben een aparte paragraaf over monitoring en over financiën.

Inhoud akkoorden

De thema's die in de akkoorden worden genoemd, zijn duidelijk geïnspireerd op de vijf thema's uit de nationale deelakkoorden. Met name de thema's inclusief sporten, vitale sportaanbieders en duurzame sportinfrastructuur komen terug.

Binnen het thema inclusief sporten worden de specifieke doelgroepen kinderen uit arme gezinnen, mensen met een beperking en ouderen het meest genoemd, maar de akkoorden benoemen met name de toegankelijkheid van sport voor iedereen, van jong tot oud, rijk en arm, met en zonder beperking. Bij het bespreken van het thema vitale sportaanbieders komen de Open club-gedachte, het stimuleren van samenwerking tussen aanbieders, de ondersteuning van vrijwilligers en het versterken van de sportverenigingen vaak terug. Tot slot is binnen het thema duurzame sportinfrastructuur aandacht voor de betaalbaarheid van voorzieningen, multifunctioneel en duurzaam gebruik van voorzieningen, sport en bewegen in de openbare ruimte en recreatieve routes.

Naast deze drie thema's komen de onderwerpen positieve sportcultuur en van jongs af aan vaardig in bewegen terug in de akkoorden van Zeeland en Kampen. Bij het thema positieve sportcultuur wordt het verbeteren van pedagogische kennis en vaardigheden bij sportclubs en het herzien van spelregels gericht op sportplezier genoemd (Kampen). Binnen Zeeland worden minimale voorwaarden voor een positieve sportcultuur bij Zeeuwse sportaanbieders opgesteld. Bij het thema van jongs af aan vaardig in bewegen is

aandacht voor motorische vaardigheden en sport- en beweegdeelname van 0- tot 12-jarigen, maar ook voor betrokkenheid van ouders (Kampen) en voor talentontwikkeling (Zeeland). Tot slot neemt Kampen een voorschot op het thema topsport door het belang van talentontwikkeling (en van evenementen) te benoemen. Ook Zeeland spreekt de ambitie uit om sportevenementen met lokale impact te organiseren.

Twee van de vier akkoorden spreken in een aparte paragraaf over de financiering van de plannen, maar in één akkoord is een concrete financiële uitwerking te vinden (Meierijstad). Daarnaast besteden twee van de vier akkoorden aandacht aan de monitoring van de plannen in het akkoord. In het akkoord van Kampen betreft dat een overzicht van indicatoren per deelthema waarop kan worden gemonitord. In het Zeeuws sportakkoord staan mogelijke indicatoren en wordt benoemd dat de indicatoren kortcyclisch gemonitord worden om lerend beleid mogelijk te maken.

Bijlage 1: lijst van gemeenten

Gemeenten die een aanvraag voor een sportformateur hebben gedaan:

Aalten*	Albrandswaard	Almelo
Almere	Alphen aan den Rijn	Alphen-Chaam*
Amersfoort	Amstelveen	Arnhem
Assen	Asten	Baarle-Nassau*
Barendrecht	Beek	Beesel
Bergen (L.)	Berkelland*	Beuningen
Beverwijk	Bodegraven-Reeuwijk	Boekel
Borger-Odoorn	Borne	Bronckhorst*
Brummen	Bunschoten	Buren
Cranendonck	De Bilt	De Fryske Marren
De Wolden	Delft	Den Bosch
Den Helder*	Dinkelland	Doesburg
Doetinchem*	Dongen	Dordrecht
Druten	Duiven	Ede
Eijsden-Margraten	Elburg	Emmen
Enschede	Geldrop-Mierlo	Gemert-Bakel
Gennep	Gilze en Rijen*	Gorinchem
Gouda	Groningen	Gulpen-Wittem
Haarlem	Haarlemmermeer	Hardinxveld-Giessendam
Heemskerk	Heerenveen	Heerlen
Hellendoorn	Hellevoetsluis	Helmond
Hengelo O	Het Hogeland	Heusden
Hillegom	Hilvarenbeek	Hilversum
Hoeksche Waard	Hof van Twente	Hollands Kroon*
Hoogeveen	Hoorn	Horst aan de Maas
IJsselstein	Kaag en Braassem	Kapelle
Katwijk	Koggenland	Landgraaf
Langedijk	Leeuwarden	Leidschendam-Voorburg
Leusden	Lingewaard	Lisse
Lochem	Loon op Zand	Losser
Maastricht	Medemblik	Meppel
Middelburg	Midden-Groningen	Moerdijk
Montferland*	Mook en Middelaar	Nieuwegein
Nieuwkoop	Nijkerk	Nijmegen
Nissewaard	Noordenveld	Noordwijk
Oldenzaal	Olst-Wijhe	Oost Gelre*
Oss	Oude IJsselstreek*	Overbetuwe
Pijnacker-Nootdorp	Renkum	Rhenen
Ridderkerk	Rijssen-Holten	Rijswijk
Roosendaal	Rucphen	Schagen*
Schiedam	Stadskanaal	Staphorst
Steenwijkerland	Stein	Tiel
Tilburg	Tubbergen	Twenterand
Uden	Uithoorn	Utrechtse Heuvelrug
Valkenburg aan de Geul	Valkenswaard	Venlo

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

Vervolg gemeenten die een aanvraag voor een sportformateur hebben gedaan:

Venray	Vijfherenlanden	Vlaardingen
Voorst	West Maas en Waal	Westerkwartier
Westerwolde	Weststellingwerf	Westvoorne
Wierden	Wijchen	Wijk bij Duurstede
Winterswijk*	Woudenberg	Zandvoort
Zoetermeer	Zuidplas	Zundert
Zutphen	Zwijndrecht	

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

Gemeenten die een aanvraag voor uitvoeringsbudget hebben gedaan:

Amsterdam	Borsele	Breda
Den Haag	Eindhoven	Goes
Hulst	Kampen	Meierijstad
Noord-Beveland	Reimerswaal	Rotterdam
Schouwen-Duiveland	Sluis	Terneuzen
Tholen	Utrecht	Veere
Vlissingen		

Bron: VSG, 2019.

Bijlage 2: aanvragen door gemeenten voor een sportformateur en uitvoeringsbudget naar provincie

Tabel B2.1 Aanvragen voor een sportformateur en uitvoeringsbudget door gemeenten naar provincie (in absolute aantallen)*

	Sportformateur (basis is gemeenten met aanvraag voor sportformateur; n=155)	Uitvoeringsbudget (basis is gemeenten met aanvraag voor uitvoeringsbudget; n=19)	
Gelderland	28	0	(51)
Zuid-Holland	28	2	(52)
Noord-Brabant	22	3	(62)
Overijssel	16	1	(25)
Noord-Holland	15	1	(47)
Limburg	15	0	(31)
Utrecht	11	1	(26)
Drenthe	7	0	(12)
Groningen	6	0	(12)
Friesland	4	0	(18)
Zeeland	2	11	(13)
Flevoland	1	0	(6)

* Tussen haakjes staat het totaalaantal gemeenten in de provincie.

Bron: VSG, 2019; CBS, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 3: beschrijving van opzet en inhoud van de 4 beschikbare akkoorden

Sportakkoord Breda: 'Breda brengt het samen'

Opzet

Het akkoord beslaat één pagina tekst en één pagina met ondertekening van de partners. De partners zijn afkomstig uit de sport, onderwijs en gemeente. In de tekst gaan de partners kort in op de ambities van de stad en ze benoemen op hoofdlijnen waaraan ze zich door ondertekening van het akkoord committeren.

Inhoud

In de tekst wordt de toegang tot sport en bewegen voor specifieke doelgroepen expliciet benoemd. Het gaat om jeugd en kwetsbare doelgroepen waaronder kinderen met overgewicht, mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt, mensen in een sociaal isolement, werkenden met een lage beweegparticipatie, ouderen en mensen met een beperking. Het akkoord gaat uit van vijf pijlers: vitale sportaanbieders, bewegen als basis, bewegen in de wijk: gezin/werkende, bewegen in de wijk: pensioen en inclusief sporten. De partijen willen samenwerking stimuleren tussen sport, onderwijs, (gezondheid) zorg, sociaal domein en bedrijfsleven. Tot slot spreken ze af twee keer per jaar bijeen te komen om de voortgang te bespreken en daarnaast mee te werken aan monitoring ten behoeve van lerend beleid.

Sportnota Meierijstad: 'Sportief in beweging naar 2030'

Opzet

Het akkoord van Meierijstad is volgens de titel een 'sportnota'. Het document is beknopt met zestien pagina's. Na een korte inleiding worden drie ambities met bijbehorende actielijnen en concrete acties en beslispunten geïntroduceerd. Het stuk eindigt met een redelijk specifieke financiële uitwerking. Het document is opgesteld door de gemeente, met input van sporters en sportverenigingen.

Inhoud

In het akkoord van Meierijstad worden drie ambities uitgewerkt. De ambities zijn sportstimulering ter bevordering van een gezonde en actieve levensstijl (1), vitale verenigingen (2) en voldoende, goede en betaalbare sportvoorzieningen (3). De actielijnen binnen de eerste ambitie gaan over het verhogen van de sportdeelname, een veilig sportklimaat, sport als middel, het stimuleren van een gezonde levensstijl, sport voor inwoners met een beperking en het ondersteunen van sportevenementen. Acties binnen deze ambitie zijn bijvoorbeeld het werken aan beleid in het kader van Uniek Sporten of het ontwikkelen van beweeg- en ontmoetingspunten in de wijk. Binnen ambitie 2 wordt ingezet op vitale verenigingen, open verenigingen, samenwerking tussen gemeente en verenigingen, de sociaalmaatschappelijke rol van verenigingen en waardering van sporters en vrijwilligers. Voorbeelden van acties binnen deze ambitie zijn het inzetten van de sportcoach als verenigingsondersteuner en het organiseren van een huldiging voor sportkampioenen. De derde ambitie gaat over harmonisering van sporttarieven en subsidies, voldoende, goede en betaalbare sportvoorzieningen, ruimte voor innovatie en ondernemerschap en sporten en bewegen in de openbare ruimte. Hierbij horen acties als het opstellen van een masterplan buitensport en het in kaart brengen van de wensen en behoeften van ongeorganiseerde en individuele sporters.

Kamper Sportakkoord

Opzet

Het akkoord van Kampen telt 31 pagina's. Het akkoord begint met de stand van zaken op sportgebied in Kampen en een weergave van landelijke en lokale trends en cijfers. Vervolgens wordt het proces van totstandkoming van het sportakkoord kort beschreven. Daarna volgt het akkoord de deelthema's van het Nationaal Sportakkoord. Per thema wordt uitgewerkt waar Kampen heen wil, waar Kampen nu staat, wat al gedaan wordt in Kampen, welk doel bereikt moet zijn in 2021 en welke aanpak daarbij hoort. Bij de aanpak per thema worden concrete activiteiten benoemd. Het akkoord eindigt met aandacht voor monitoring en financiën. Bij de totstandkoming van het akkoord zijn partijen uit de sport (verenigingen, sportraad, sportservice), zorg, welzijn, onderwijs, cultuur en de gemeente betrokken.

Inhoud

Het eerste deelthema inclusief sporten en bewegen gaat in het Kamper Sportakkoord met name over het toegankelijk maken van sport en bewegen voor iedere inwoner. De doelgroepen die specifiek worden benoemd zijn ouderen, mensen met een beperking, mensen met een lage sociaaleconomische status, mensen met overgewicht en mensen met een migratie-achtergrond. De aanpak binnen dit thema is gericht op het ontwikkelen van laagdrempelig sport- en beweegaanbod, het vormen van een 'alliantie inclusief sporten en bewegen' en het verbeteren van sociale toegankelijkheid. Binnen het tweede deelthema duurzame sportinfrastructuur willen de partijen werken aan breder en intensiever gebruik van duurzame sportaccommodaties en een beweegvriendelijke openbare ruimte. Onder het thema vitale sportaanbieders staan acties beschreven ter ondersteuning van (vrijwillig) kader, het stimuleren van samenwerkingsverbanden door bijvoorbeeld de inzet van buurtsportcoaches en het verkennen van innovatief aanbod en moderne lidmaatschappen. Binnen het thema positieve sportcultuur is plezier, veiligheid en het tegengaan van uitsluiting en discriminatie belangrijk. De aanpak gaat bijvoorbeeld over het vergroten van de pedagogische kennis van trainers en begeleiders en het stimuleren van rookvrije sportaccommodaties. Bij het vijfde thema van jongs af aan vaardig wordt aandacht besteed aan het verbeteren van motorische vaardigheden en sport- en beweegdeelname van kinderen, bijvoorbeeld door het invoeren van een beweegvaardigheidsmonitor of het ontwikkelen van een beweegrichtlijn voor 0- tot 6-jarigen. Tot slot heeft het Kamper akkoord kort aandacht voor topsport, met name voor talentherkenning en het uitbreiden van de evenementenkalender. Het akkoord wordt afgesloten met een opsomming van indicatoren per deelthema die zullen worden gemonitord.

Zeeuws Sportakkoord

Opzet

Het Zeeuws akkoord is een product van een samenwerking tussen partijen uit dertien Zeeuwse gemeenten. Het akkoord telt 41 pagina's en begint met een weergave van landelijke ontwikkelingen en een schets van de Zeeuwse situatie. Het akkoord is opgesteld volgens de eerste vijf deelthema's van het Nationale Sportakkoord. Per thema wordt ingegaan op de invulling vanuit het Nationale Sportakkoord, het Zeeuwse perspectief daarop, feiten en cijfers, doelen en partners en tenslotte de acties. Als zesde thema is niet gekozen voor topsport, maar voor sportevenementen. Tenslotte is aandacht voor samenwerking, monitoring en evaluatie en financiering.

Inhoud

In het Zeeuws akkoord is de doelgroep binnen het thema 'inclusief sporten' breed: 'alle kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen met of zonder beperking'. Door middel van projecten moet het percentage van deze doelgroep dat onvoldoende beweegt worden teruggedrongen. De projecten richten zich met name op kinderen uit arme gezinnen, volwassenen met een chronische aandoening en ouderen. Binnen het thema 'duurzame infrastructuur' vallen de acties gericht op openbare speelvoorzieningen, bewegen in de natuur en recreatieve routes op. Het thema 'vitale sportaanbieders' gaat in het akkoord over het versterken van sportverenigingen door ondersteuning van het kader, bijvoorbeeld door middel van workshops en kennisdeling. Daarnaast wordt de Open club-gedachte genoemd. In het kader van het vierde thema 'positieve sportcultuur' wordt een Zeeuwse campagne opgezet om een veilig sportklimaat te stimuleren. De campagne richt zich met name op bestuur, kader en vrijwilligers van sportaanbieders. De motorische ontwikkeling van 0- tot 12-jarigen krijgt aandacht bij het thema 'van vaardig in bewegen naar talentontwikkeling'. Zo wordt op basisscholen een Zeeuwse 0-meting gedaan en is één van de doelen om schoolpleinen groener en uitdagender te maken. Het laatste inhoudelijke thema 'sportevenementen' benoemt onder andere de ambitie om door middel van side-events bij sportevenementen de lokale impact te vergroten. Het Zeeuws sportakkoord wordt afgesloten met een paragraaf over monitoring, waarin suggesties voor indicatoren worden gedaan. Het is de bedoeling om de indicatoren kortcyclisch te monitoren om lerend beleid mogelijk te maken.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl